

Шергіна Л.А.

*к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Нотевський Є.В.

*студент факультету економіки та управління
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Досвід формування соціального підприємництва в країнах Європи і США

Сьогодні соціальне підприємництво не просто набуває все більше актуальності, а й поступово стає невід'ємною складовою нашого життя. Необхідним є розгляд формування даної категорії у різних країнах світу. Так, витоки соціального підприємництва в європейських державах пов'язані переважно з кооперативним рухом, тоді як у США – із вкладом у соціальне підприємство без відсотка, під низький відсоток, а також на умовах повернення частини суми.

Підґрунтям для розвитку соціального підприємництва в Європі стала активізація з середини ХІХ століття кооперативного руху. У Європі формування соціального підприємництва залежало від специфіки формування неприбуткового сектору кожної з країн. На початку ХХ століття кооперативи вже відігравали важливу роль у вирішенні соціальних проблем європейських країн.

Соціальне підприємництво почало динамічно розвиватись та стало об'єктом наукових досліджень наприкінці 1980-х років в Італії завдяки поширенню кооперативного руху. Так, на законодавчому рівні було врегульовано діяльність соціальних кооперативів. Ці кооперативи поділялися на дві групи. До першої групи відносилися кооперативи із соціального

обслуговування, які надавали послуги у сфері охорони здоров'я, освіти, догляду за людьми похилого віку та інвалідами. Друга група кооперативів спеціалізувалася на наданні послуг із працевлаштування незахищених верств населення. Головним завданням цих кооперативів було ідентифікувати та вирішити нагальні соціальні проблеми широкого кола громадян, що стало соціально-економічною та правовою інновацією в цій країні.

У наукових публікаціях термін «соціальне підприємництво» можна знайти вперше в 1972 р., завдяки Б. Дрейтону, засновнику «Ашока». «Ашока» (Ashoka) – найбільша міжнародна організація, що об'єднує лідерів соціального підприємництва з усього світу, чия діяльність спрямована на системне вирішення найбільш гострих соціальних проблем.

У 1978 р. у Великій Британії була обґрунтована концепція соціального підприємства, діяльність якого уособлювала основні правила кооперативу, що базується на спільній власності, та відповідала принципам економічної, соціальної та екологічної ефективності. Основна ідея даної концепції лягла в основу найбільш поширеного визначення соціального підприємства як юридично зареєстрованої організації, яка перебуває у спільній власності, заснована на принципах рівної частки власності та вирішує суспільні та екологічні проблеми [2].

У Сполученому Королівстві ще в середині ХІХ ст. також були засновані кооперативи для фінансування соціально-економічних проблем. Кредитні спілки набули популярності в кінці ХІХ ст., особливо на території сучасної України, яка тоді перебувала у складі Австро-Угорської імперії.

Питома вага соціальних витрат в структурі бюджету південних країн Європи (Іспанія, Італія, Португалія) є меншою у порівнянні з іншими європейськими країнами. Це пояснює незначну кількість неприбуткових організацій у цих країнах. У 90-х роках в Італії, Португалії та Греції виникають перші соціальні підприємства, ухвалюються закони, що спрямовуються на підтримку підприємств, створених у формі кооперативу. Зокрема, перший

нормативно-правовий акт – «Закон про соціальні кооперативи», який регулював діяльність соціальних підприємств був прийнятий в Італії у 1991 р. [2].

Становлення соціального підприємництва в Сполучених Штатах Америки відбувається в середині ХХ ст., коли державне фінансування неприбуткового сектору стало значно скорочуватись у контексті зростання попиту на соціальні, освітні, медичні та інші суспільно важливі послуги, які надавались неприбутковими організаціями [1].

Значну допомогу в розвитку соціального підприємництва надає уряд США переважно в наступних п'яти напрямках:

- 1) стимулювання соціальних інновацій;
- 2) створення сприятливих умов для розвитку соціальних ініціатив;
- 3) визнання і заохочення успішних соціальних ініціатив;
- 4) допомога в поширенні і розвитку успішних соціальних ініціатив;
- 5) поширення інформації про ефективність соціального підприємництва.

У середині ХХ ст. скорочення державних програм соціального захисту як у Європі, так і США примусило неприбуткові організації перейти до активного пошуку додаткових ресурсів та створювати прибуткові організації з генеруванням прибутку, який витрачається виключно на виконання місії, наприклад, благодійні магазини в Сполученому Королівстві. На сьогодні функції та моделі соціальних підприємств на всіх континентах відображають силу глобалізації через поширення та запозичення практик і підходів, що просуваються у світі [3].

Можна зробити висновок, що соціальне підприємництво як феномен з'являється в західному світі неприбуткових організацій саме як відповідь на потребу в залученні додаткових фінансових ресурсів, і мотивацією слугує утримання інституцій, які надають соціальні послуги та сприяють суспільному розвитку.

Список використаних джерел:

1. Посібник з планування соціального підприємства / пер. з англ.: Британська Рада в Україні. – К. : Британська Рада в Україні, 2011. –68 с.

2. Defourny J.
ConceptionsofSocialEnterpriseandSocialEntrepreneurshipinEuropeandtheUnited
States: ConvergencesandDivergences/ J. Defourny, M. Nyssens //
JournalofSocialEntrepreneurship. – 2010. – Vol.1 – No. 1. – Pp. 32-53.
3. Evolutionofthesocialenterpriseindustry: A chronologyofkeyevents
[Electronicresource] : Webpage. – Modeofaccess: [https://www.se-
alliance.org/upload/Membership/Pages/evolution.pdf](https://www.se-alliance.org/upload/Membership/Pages/evolution.pdf).